

SI-EGYSÉGEK ALKALMAZÁSA

A tél kedvezőtlen, hideg, fagyos időjárásával, valamint a nagy hó által okozott mozgási akadályaiival a háborúk folyamán mindig nehéz feladat elé állította a hadvezetést.

A hadtörténelem tanulságai szerint téli hadjáratok mindig voltak, és a háború kimenetelét illetően nem egy döntő jelentőségű fordulat éppen télen következett be.

De ahogy a tél a maga zord időjárásával és mozgási akadályaiival súlyos és válságos helyzetek elé állíthatja a harcoló csapatot, éppen úgy a téli hadjárat alkalmas lehet arra, hogy az arra kiképzett, harcedzett és megfelelően felszerelt hadsereg a téli hadműveletekre fel nem készült, túlnyomóerejű ellenséggel szemben győzzön. Ennek a tételnek legkiválóbb példáját látjuk beigazolva a hadtörténelem egyik legnagyobb téli hadműveletében: a Vörös Hadsereg 1942—43 telén végrehajtott téli hadjáratával, mely már akkor megpecsételte a fasiszta hódítók sorsát.

Eppen ezért foglalkoznunk kell a téli harc számtalan döntőjelentőségű sajátosságával, és az ezzel kapcsolatos harceljárások megismerésével.

Nézzük meg milyen tényezők gyakorolnak befolyást a csapatok téli harctevékenységre:

Hótakaró, alacsony hőmérséklet, az éles hőmérsékleti változások, (erős fagy, olvadás, majd utána ismét hirtelen lehülés) erős szelek, hóviharok és időnként sűrű ködök: rövid nap és hosszú éjszaka, a folyókat és tavakat, mocsarakat borító jégtakaró stb. Ezeken a körülményeken alapulnak tehát a téli harceljárások sajátosságai.

Vizsgáljuk már most azt, hogy mennyire befolyásolják ezek a tényezők a harceljárásokat.

Általában 30 cm-nél kisebb mélységű hótakaró esetén a harccselekményeket ugyanazon elvek szerint kell végrehajtani, mint nyáron, ősszel, vagy tavasszal, csak az emberek, állatok megfagyása és a harceszközök működőképességének megóvására kell intézkedéseket tenni. Ha azonban a hótakaró 30 cm-nél mélyebb, akkor a csapatok mozgékonyságának és harc-készségének a megóvása érdekében különleges téli felszereléseket kell alkalmazni. Szánokat, sítalpakat, esetleg korcsolyát és különböző síszánberendezéseket.

Ezek közül a sítalpaknak van harcászati szempontból a legnagyobb jelentőségük, és egyben ennek a használata követeli a legalaposabb kiképzést. Ezért a síkiképzés a téli harckiképzés alapját kell, hogy képezze. Fel kell használni dombos, hegyes területeinket, ahol nagyobb és tartósabb a hótakaró a síkiképzésre, és ezzel együtt a téli viszontagsághoz való hozzáedzésre és a fagyás elleni védekezés rendszabályainak a begyakorlásához.

A téli harccselekményekben jól kioktatott és begyakorlott, megfelelő felszereléssel ellátott csapatok számára a hó és a téli viszontagság nem akadály, hanem kedvező alkalom az ellenség kimerítésére, bekerítésére és megsemmisítésére.

A téli harcselekmények súlya tehát harcászati szempontból a sítalpas alakulatok tevékenységén nyugszik. A sítalpas alakulatok képesek télen meglepetésszerű megkerülő, bekerítő és átkaroló hadmozdulatokat végrehajtani, kijutni az ellenség szárnyára és mögöttes területére, ahol még kis sítalpas egységek is komoly sikereket érhetnek el váratlan fellépésükkel. Ezen feladataik végrehajtása érdekében ki kell használniuk az ellenség állásaiban mutatkozó térközöket: erdőségeket, befagyott mocsaras területeket stb.

De ugyanilyen eredményesen alkalmazhatjuk őket a szárnyainkon és mögöttes területeinknek az ellenséges seregcsoporthoz hasonló kísérletei és meglepetésszerű behatolásának elhárítására. Ennek az érdekében célszerű kis védőőrségeket felállítani az ellenség valószínű mozgási útvonalain.

Nagy befolyást gyakorol a téli harcéljárásra az a tény, hogy a hótakaró erősen megjavítja a látási viszonyokat. Nemcsak nyílt terepen, hanem erdőben is mind nappal, mind éjszaka. Az éjszaka, a hóesés és a ködök kedveznek a meglepetésnek, s azért fel kell használni ezeket támadó harcselekmények végrehajtására.

Általános elvként leszögezhetjük, hogy a téli nap rövidsége, és a viszonylagos jó éjszakai látási viszonyok fokozzák a sötétbeni harcok jelentőségét télen.

Ezenkívül a nagy hóban való mozgás; hóviharban, nagy hóesésben végrehajtott harcselekmények fokozott követelményeket támasztanak a csapattal és a vezetéssel szemben. Ilyen időben rendkívül nehézé válik a tájékozódás, összeköttetés, vezetés, ezért annak idejében való begyakorlására különös gondot kell fordítani. A tájékozódás biztonsága megköveteli a beható felderítést, az utaknak jelzőtáblákkal, vagy jelző karókkal való megjelölését. Az egységeknek feltétlenül megbízható helyi lakosokkal, mint vezetékekkel való ellátását.

Különös jelentőségre emelkedik a felderítés, mert a terep jellege télen sokszor egészen megváltozik: ami nyáron akadály, az télen lehet mozgást elősegítő tényező is. (Folyó, mocsár, tó stb.) Ugyanakkor azonban az ellenség meglepő rajtaütéseivel szemben fokozni kell a harcbiztosítást és az összeköttetést.

Különös gonddal kell ügyelni a fagyás elleni védőintézkedések foganatosítására, valamint a sebesülteknek és fagyottaknak haladéktalan segítségnyújtására, a lemaradt és megbetegedett katonák összeszedésére. Bármilyen jól legyenek is felöltözve a harcosok, feltétlenül gondoskodni kell a csapatok felmelegítéséről. Ezért téli viszonyok között az erdőknek, ligeteknek, falkának, községeknek és más szélről védett helyeknek fokozódik a jelentősége a csapatok éjjeli szállása, vagy rövidebb pihenőkre való elhelyezése szempontjából. Természetes, hogy nincsenek mindig műszaki egységek beosztva, ezért az összes fegyvernem csapatainak érteniök kell fedezékek gyors és szakszerű összeállításához téli viszonyok között.

Télen fokozódik az utak jelentősége, ezért az útszolgálat megszervezésére figyelmet kell fordítani. Az útszolgálat hivatott egyrészt a meglévő utak járható állapotban való tartására, másrészt új hevenyészett, esetleg hóba vájt utak létesítéséről gondoskodni. A parancsnokkal szemben is fokozott követelményeket támaszt a téli időjárás. Megköveteli a csapatok meleg étellel és forró vízzel való szüntelen ellátását, és gondoskodni kell, hogy minden beosztott naponta legalább kétszer jusson meleg ételhez. Megköveteli

továbbá a fegyverek és technikai eszközök fokozott gondozását a hideggel szemben, és biztosítani kell a harceszközöknek minden időben való zavartalan, biztos működését. De figyelnie kell a parancsnoknak az időjárás-szolgálat jelentéseit is, amely kiterjed a hótakaró állapotára, jégvastagságra, mocsarak és tavak befagyási mélységére is.

Mindezek csak néhány sajátosságai a téli harcnak általában.

Most pedig szóljunk egy különlegesen téli alakulatnak, a sítalpas egységeknek a harccselekményeiről és nagy jelentőségéről a téli hadműveletek minden ágában.

A gyalogság mozgása télen nagy hóban nehézkes és lassú. Ezért kívánatos jelentős részét sítalpakkal ellátni. A gyalogság sítalpak nélkül hóban betemetett utakon óránként maximálisan 2—3 km-es sebességgel mozog. Ezzel szemben a sítalpas alakulat normális viszonyok között 6 km sebességgel halad óránként. Természetes, hogy a sebességet rendkívül sok körülmény befolyásolhatja. Így pl. a menetidő kiszámításánál tekintettel kell lenni: a síoszlop összetételére, a menetvonal minőségére, időjárásra, hótakaró állapotára, mélységére, a csapatok fizikai állapotára, és a sízésben való gyakorlottságuk fokára, felszerelésre, ruházatra, lábbelik állapotára, valamint a téli ellátó szolgálat munkájára. Mert pl. mínusz 20 foknál nagyobb fagy a sízést a köd és a sűrű hóesés, a figyelést és a sítalpakon való kormányzást nehezíti meg. Ugyancsak a frissen leesett hó pedig napsütéses időben vakít, mely szintén a haladást nehezíti. Általános elvként leszögezhetjük, hogy a síegységek mozgása naponként tíz óra lehet, melyből két órát pihenőre kell fordítani.

A sítalakulatok sebességükkel és mozgékonyságukkal tűnnek ki. Utaktól függetlenül képesek mozogni, meglepetésszerűen tudnak bárhol megjelenni, és harcot folytatni az ellenség mögöttes területén is.

A sítalakulatokat következő feladatok megoldására alkalmazhatjuk:

Az ellenség mögöttes területeire áthatolva a légi úton szállított különítményekkel és partizánokkal való együttműködés mellett alkalmasak az ellenség bekerítésére és megsemmisítésére.

Eredményesen fel lehet használni őket az ellenség mögöttes területein lévő parancsnokságoknak, összeköttetési gócpontoknak, raktáraknak, repülőtereknek különböző bázisoknak, aztán hidaknak, vasútvonalaknak és más hadijellegű céloknak és berendezéseknek rongálására, illetve rombolására.

Alkalmas ezenkívül a sítalakulat saját csapatok átcsoportosításának a fedezésére, és támadásnál azok szárnyainak biztosítására. Azonban legnagyobb jelentőségük a sítalpas egységeknek az üldözésben van. A megvert és visszavonuló ellenség üldözésére akár önállóan, akár pedig harckocsi és lovassági alakulattal való együttműködésben kiválóak.

Az 1943-as diadalmas szovjet téli hadjáratban a fasiszta hadsereg teljes megsemmisítéséhez nagyban hozzájárult az, hogy a Vörös Hadsereg vezéttsége kis csoportokból álló sítalpas üldöző egységeket szervezett, főként lövészekből, melyeket helyenként megerősített páncéltörő fegyverekkel, vagy harckocsikkal. Ezek hajtották végre azokat a mesteri bekerítő, megkerülő és átkaroló hadműveleteket, melyek következtében sikerült elvágni a németek és csatlósaiak visszavonulási útvonalait, és párhuzamos üldözéssel megelőzni a visszavonuló ellenséget.

Amilyen kiválóan alkalmasak a sítalpas egységek tehát a fenti célok megvalósítására, éppen annyira célszerűtlen őket bevetni megerősített álla-

sokban lévő ellenség elleni támadásra, vagy pedig védelemben alkalmazni őket lövész alakulatokhoz hasonlóan. Még akkor is, ha a megvert és üldözött ellenség hevenyészett védelemben megy át, a sialakulatok csak a lövész egységek megérkezéséig folytathatják a harcot, azután pedig fedezettel gyülekeznek az előre kijelölt körletekben.

A sialakulatok nem egyszer saját csapataiktól és bázisaikból kisebb-nagyobb távolságra azoktól teljes elszigeteltségben hajtják végre harcselekményeiket. Harcuk lényegének sajátossága a gyorsan változó helyzet. Ezért a sialakulatokat különös gondossággal kell a helyzetre kioktatni. Pontosan meg kell szervezni a többi fegyvernemmel, különösen a légierővel és a tüzérséggel való együttműködést és összeköttetést. Hogy mekkora az a távolság — melyben a sialakulatok csapataiktól és bázisaiktól elszakadva működhetnek, az időjárás és hóviszonyoktól eltekintve nagymértékben függ a lőszer és élelemutánpótlás lehetőségétől.

A sialakulatok harcelfjárásai a harcmódozatokban.

Felderítés.

Ez egyik legfontosabb feladatuk, mert kiképzésüknél és felszerelésüknél fogva képesek a felderítést általában egységeiktől távol az ellenség hátában is végrehajtani. Ilyen felderítő egység lehet század, esetleg zlj. erejű is, és az ilyen különítmény néhány napi elszigeteltségben akár önállóan akár pedig partizánosztagokkal való együttműködés mellett tud működni. Természetes, hogy ez esetben élelemutánpótlás nincs, ezért az élelmezést csak a magukkal vitt koncentrált anyagokkal, vagy az ellenségtől elvett tartalékokkal kell biztosítani.

A feladat fontossága, a felderítő osztag parancsnokától mindenre kiterjedő aprólékos előkészületet követel meg. Mindenekelőtt át kell tanulmányozni a menetvonalat, kiválasztani a legjellegzetesebb vp. pontokat, megállapítani a pihenők és az éjszakai szállások helyét. Meg kell állapítani a felderítő osztagok zömének menetrendjét, s gondoskodni kell a közvetlen biztosításról. Elő kell készíteni az összeköttetést azokkal a parancsnokokkal, akiknek a terepszakasza van megjelölve az arcvonalon való áthaladás útja. Meg kell határozni az osztagnak, illetve az osztag által kiküldött egyes járőröknek a feladatát, az ellenséggel való váratlan találkozás esetére. Minden körülmények között fenn kell tartania a megbízható és megszakítás nélküli vezetést és összeköttetést. Végül elengedhetetlenül szükséges a parancsnoknak meggyőződnie arról, hogy a beosztott alparancsnokok és katonák magukévé tették-e a feladatokat, és készen vannak-e az indulásra.

Ellenőrizni kell a pk-nak a továbbiakban azt is, hogy a kapott feladatokra vonatkozóan senkinél jegyzet ne legyen, és a térképeken csakis olyan jegyzeteket tegyenek, melyeket az ellenség nem tud megfejteni.

Támadás.

Eredményesen lehet alkalmazni a sítalpas alakulatokat a visszavonuló ellenség üldözésére önállóan is, és más alakulatokkal együttműködve. Felhasználhatók saját csapataink átcsoportosítására, nyitott szárnyaink biztosítására, az ellenség rajtaütésére szárnyakról és mögöttes területekről, továbbá az ellenség ejtőernyős és sítalpas felderítő és portyázó egységeinek a felszámolására, amelyek behatoltak saját mögöttes területünkre.

A sítalpas alakulatokat elsősorban az ellenség párhuzamos üldözésére kell felhasználni. Gyorsan kijutva elérve a visszavonuló ellenséges alakulat hátát, megszállják az utakat, és nem engedik az ellenséget, hogy megkapaszkodjék, illetve felvételi állást foglaljon visszavonulás közben. Rajtaütve az ellenségen elvágja gyalogságát a tűzérségtől, páncélosoktól, az ellátó vonattól, és megfosztja attól a lehetőségétől, hogy kivonja a bekerítésből anyagi felszerelését.

A támadó csapatok mögöttes területére ellenséges ejtőernyős, vagy sialakulatok felszámolására a második lépcső sialakulatait kell felhasználni.

Védelem.

A sialakulatok feladata védelemben: felderítés, a védőállásba behatolt ellenséges csoportok elleni ellentámadások, stb. végrehajtása, a mögöttes területekre behatolt ellenséges ejtőernyősök és sítalpas alakulatok felszámolása, védelemben lévő csapatok szárnyainak fedezése és az ellenség nyílt szárnyai ellen irányuló támadás. Ezenkívül fel lehet őket használni a védelem előterében végrehajtandó harcselekményekre is.

Foglalkozzunk a feladatok közül egygel: csapataink hátába behatolt ejtőernyős és a sialakulatok felszámolására összeállított sialakulatok munkájával. Erre a célra a mögöttes területen külön kis védőőrséget kell szervezni, s meg kell állapítani a közöttük történő járőrözés zónáit. Ha valamely járőr parancsnoka ellenséget észlelt saját zónájában, az haladéktalanul jelentést küld a legközelebbi kis védőőrség parancsnokának, ő maga pedig az őrzőteljes állományával az ellenség nyomába, az ellenséggel párhuzamosan halad. Amint a védőőrség parancsnoka megkapta a jelentést, azonnal hozzáfog annak üldözéséhez, és ezt közli a szomszédokkal is. Az ellenséges sialakulatokkal való küzdelem lényege, hogy megszakítás nélkül üldözik őket addig, míg el nem fogják őket, vagy meg nem semmisítik.

Tartós üldözés esetén a váltásról gondoskodni kell.

Sialakulatok feladatai az ellenség mögöttes területén.

Az ellenség hátában végrehajtott mozgásnál általában kerülni kell az ellenség nagyobb erőivel való megütközést, legfeljebb kisebb csoportokat, amelyek egyrészt zavarják a feladat végrehajtását, vagy meglepetésszerű rajtaütést lehet rajtuk végrehajtani, kell megsemmisíteni.

Ha nagyobb ellenséges erővel való megütközés elkerülhetetlen, akkor egyszerre és váratlanul minden erővel rá kell törni, igyekezni a megsemmisítésre. Ha ez nem sikerült akkor erőink egy részét visszahagyva az ellenség lefogására vagy megtévesztésére, a fő erővel pedig el kell szakadni és kijutni az eredeti útvonalra. Természetes, hogy amennyiben a feladat éppen olyan célpontnak a megsemmisítése, amely túlsúlyban ellenséges erő védelme alatt áll, ettől nem szabad visszariadni. Ilyenkor a sialakulat parancsnoka kis erővel igyekezzék elvonni az ellenség figyelmét, fő erővel pedig másik irányból meglepő támadással rajtaütni.

Ha az ellenség mögöttes területén működő sialakulat működési körzetében partizánok vannak, a sialakulatokat kiküldő parancsnoknak meg kell szerveznie a partizánokkal való összeköttetést és együttműködését. A sialakulat parancsnoka kijutva a megjelölt körzetbe, érintkezésbe lép a partizán-

egység parancsnokával és felhasználja a tőle kapott tájékoztatást a további feladatának teljesítésére és megbeszéli az együttműködés részleteit.

Az ellenség mögöttes területén működő sialakulatok feladatai lehetnek még: rajtaütés ellenséges parancsnokságokon, raktárakon, repülőtereken, felvételezőhelyeken, telephelyeken. Lényege mindezeknek a hadműveleteknek az, hogy a megtámadott célt azonnal elszigeteljék az esetleg kívülről jövő segítő egységektől és megszakítsák az azokkal való minden összeköttetést. Ezen feladatokat meglepetésszerű rajtaütéssel, rajtaütés után villámgyors eltűnéssel oldják meg. Fel lehet ezenkívül használni az ellenség felvonuló vagy pihenőben lévő csapatainak és szállítmányainak a megsemmisítésére is. A rajtaütés helyéül olyan területet kell kiválasztani, ahol rejtett megközelítési lehetőségek vannak azokhoz az utakhoz, melyekre az ellenséges oszlopok haladnak vagy pedig azok elhelyezési körletéhez. — Pihenőre elhelyezkedett ellenséggel szemben először a közvetlen biztosítást minden oldalról észrevétlenül lefegyverezni és az ellenség visszavonulási útján leshelyeket felállítani.

Természetes, hogy a saját csapatoktól elszigetelve az ellenség mögöttes területén működő sialakulat parancsnokának minden eszközzel meg kell akadályozni az ellenség esetleges bekerítésre irányuló törekvését és mindig készen kell állnia a bekerítésben való harc folytatására és a kitörésre is. A bekerítés veszélye természetesen leggyakrabban éjszaka áll fenn, ezért éjszakai szállásra csakis olyan területet lehet kiválasztani, mely alkalmas a körvédelem jó megszervezésére. Ilyen esetben a biztosításra fokozott gondot kell fordítani. Ha a sialakulatot bekerítették, haladéktalanul jelentést kell küldeni az őt kiküldő parancsnokságnak. A kitörés sikerét a parancsnok bátor és határozott fellépése biztosítja.

Ezek alapján leszűrhetjük a sialakulatok harccselekményeinek a lényegét: *amelynek alapja a váratlan fellépés, meglepő rajtaütés, nagyfokú leleményesség, az adott helyzetek villámgyors felismerése és a felismerés alapján azonnali, határozott cselekmény.* Ezen nehéz feladatoknak a sialakulat parancsnoka és beosztottjai csak akkor tudnak megfelelni, hogyha azokat rámenős harcos szellem, bátor és határozott cselekvés jellemzi. A feladat sokfélesége és nehézsége pedig a leggondosabb és igen sokirányú kiképzést követel.

A sialakulat megszervezése, kiképzése és működése nem könnyű, de ha az alakulat korszerű követelményeknek és a fentebb vázolt adottságoknak megfelel, akkor rendkívüli eredményeket tud kis erővel, rövid idő alatt túlerővel szemben elérni.

A Szovjet Hadsereg legdicsőösebb támadó hadjáratát téli viszonyok mellett harcolta s a legnagyobb hadművelleti sikereit a téli harcban való tökéletes kiképzésének és jártasságának köszönheti. A tél volt az a Nagy Honvédő Háborúban, amely megfordította a hadműveletek kerekét s meghozta a győzelmet, az arra kiképzett, harcedzett és megfelelően felszerelt hadseregnek.

Honvédségünkben is különös gondot kell fordítani a téli harcra, hogy a tél a maga kedvezőtlen zord időjárásával és mozgási akadályaival ne rém és elriasztó kép legyen a harcoló csapatok előtt, hanem a győzelem biztos elősegítője és támogatója.